

УДК 658 (477):621

Авдей О.К. аспірант,
Запорізька державна інженерна академія,
м. Запоріжжя

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МАШИНОБУДІВНОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Авдей О.К. Тенденції розвитку машинобудівного комплексу України: сучасний стан та перспективи. У статті досліджено тенденції розвитку машинобудівного комплексу України, визначено його місце та роль серед інших галузей економіки; виявлено основні проблеми та визначено перспективи розвитку цієї галузі.

Авдей О.К. Тенденции развития машиностроительного комплекса Украины: современное состояние и перспективы. В статье рассмотрены тенденции развития машиностроительного комплекса Украины, определено место и роль среди других отраслей экономики, выявлены основные проблемы и определены перспективы развития этой отрасли.

Avdey O.K. Evolution trends of the machine-building complex of Ukraine: modern state and prospects. In the article is explored the trends in machine-building complex of Ukraine, it is determined its place and role among the other industries, it is found out the main problems and perspectives of this industry development.

Постановка проблеми. У розвинутих країнах машинобудування належить до найважливіших галузей промисловості та є пріоритетною, бо має вплив на ефективність та продуктивність всіх сфер економічної діяльності країни. Постійний розвиток машинобудівного комплексу забезпечує рентабельність та конкурентоздатність товарів та послуг на ринку, зростання матеріального та інтелектуального рівня населення, що сприяє підвищенню рівня розвитку економіки окремих регіонів та, зокрема, держави.

Що стосується України, то за роки незалежності темпи розвитку машинобудівного комплексу сповільнювалися за причини морального та фізичного зносу основних та оборотних фондів. Це призвело до того, що низька якість та собівартість виготовленої продукції робить товар на ринку не конкурентоздатним. Тому дослідження тенденцій розвитку, виявлення проблем та визначення перспектив для машинобудівного комплексу є досить актуальним, бо Україна з великим потенціалом природних та інтелектуальних ресурсів має займати перші місця серед країн-лідерів у сфері машинобудування.

Дослідженням тенденцій розвитку машинобудівного комплексу України займаються такі вітчизняні та іноземні науковці, як Данилишин Б.М., Плахотнік О., Стеченко Д.М., Шифріна Н. І. та ін.

Мета статті. Дослідити роль та місце машинобудівного комплексу серед інших галузей економіки України; дослідити тенденції розвитку машинобудівного комплексу України за останні 6 років та визначити перспективи подальшого розвитку.

Виклад основного матеріалу. Машинобудівний комплекс відіграє важливу роль в економіці України, успішна діяльність якого визначає ефективність функціонування супутніх йому галузей. Від того на скільки розвинутий машинобудівний комплекс в країні залежить її промисловий потенціал взагалі, та рівень соціального розвитку, зокрема. Бо саме в цій галузі закладається база для зростання продуктивності праці, створюються засоби виробництва, фактори, які сприяють збереженню енергетичних ресурсів і зниженню матеріаломісткості та якості кінцевого продукту.

У сучасних умовах господарювання підприємства машинобудування змушені функціонувати в умовах жорсткої конкуренції з боку іноземних виробників і за умов відсутності розвинутих ринків збуту. Питома вага машинобудування в створенні продукції промисловості в Україні на протязі 2005 - 2010 рр. мала нестабільний характер (рис. 1). Хоча в Україні спостерігається зростання частки машинобудування в створенні продукції промисловості, але цього не достатньо у порівнянні з розвиненими країнами світу, де цей відсоток становить від 30 – 50%.

Необхідно зазначити, що нарощування промислового потенціалу є пріоритетним напрямком розвитку економіки України. Машинобудівний комплекс – один із провідних галузей промислової індустрії України, який об'єднує систему науково-дослідних, конструкторсько-технологічних організацій; охоплює 11267 підприємств, з яких 146 – великих, 1834 – середніх та 9287 – малих; понад 22% зайнятого промислово-виробничого персоналу, 13,4% загального обсягу промислової продукції та понад 15% вартості основних виробничих фондів [7, с. 395].

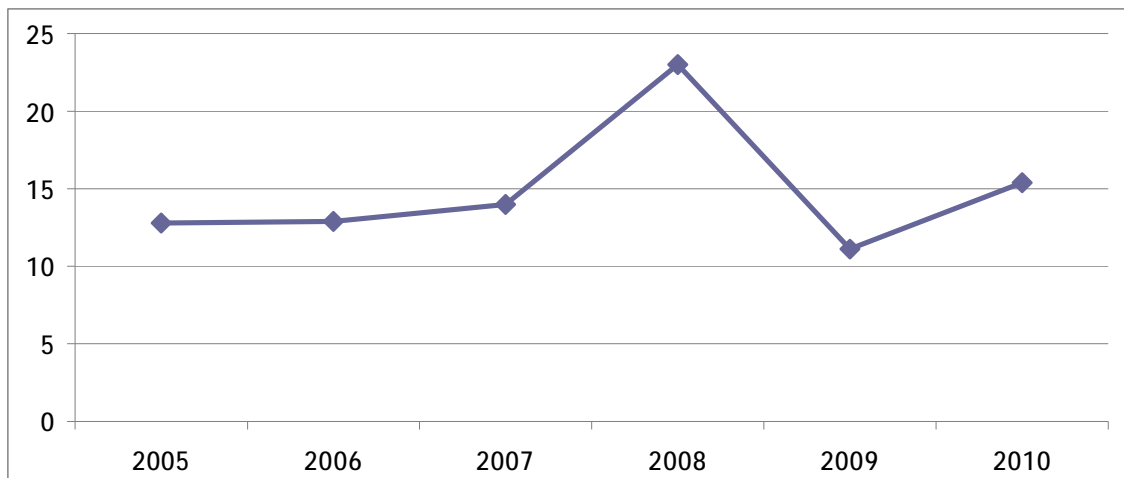

Рис. 1. - Питома вага машинобудування в створенні продукції промисловості [1, 4]

До складу машинобудівного комплексу входять три великі групи підприємств, серед яких: машинобудування - 16 комплексних інтегрованих галузей та 90 інших різновидів; промисловість металевих конструкцій та виробів охоплює 14 напрямків, ремонт машин та устаткування - 16 [6, с. 154].

Тенденції зміни обсягів виробництва промислової продукції машинобудування за період 2005 - 2010 рр. мали змінний характер (табл. 1). Що зумовлено нестійкою економічною та політичною ситуацією в країні.

Таблиця 1

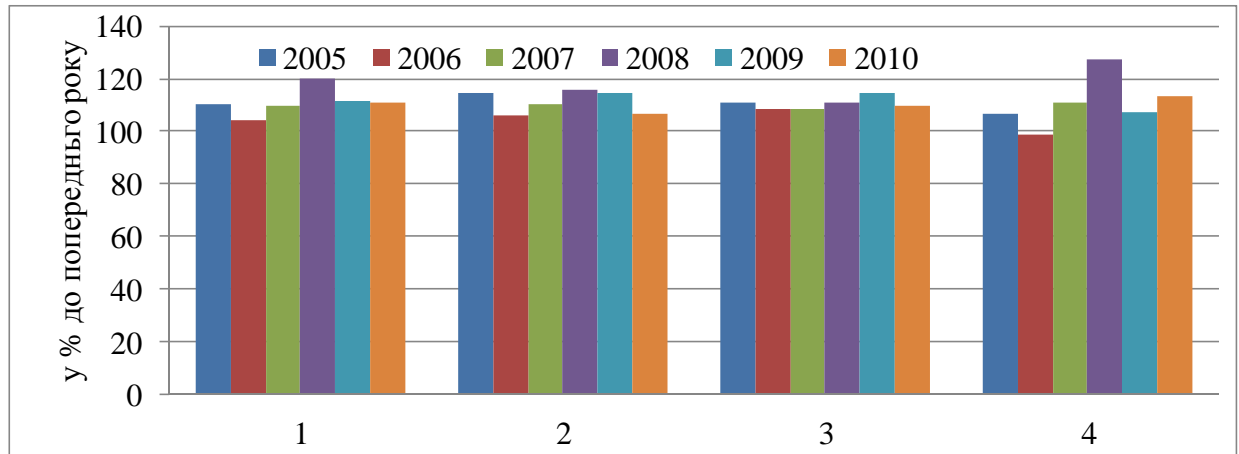
Індекси обсягу продукції машинобудування за видами діяльності у 2005 - 2010 рр. (до попереднього року, %)[2]

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Промисловість	116,7	109,6	119,5	135,5	106,5	120,9
Машинобудування	110,1	104,3	109,9	120,0	111,3	110,7
Виробництво машин та устаткування	114,4	106,3	110,0	115,5	114,7	106,9
Виробництво електричного та електронного устаткування	110,8	108,6	108,3	111,2	114,5	109,7
Виробництво транспортного устаткування	106,4	99,8	110,7	127,5	107,5	113,3

У період з 2005 р. до початку 2008 р. спостерігалось прискорення зростання обсягів виробництва продукції. Позитивна динаміка промислового виробництва, зокрема машинобудівної галузі певною мірою була зумовлена: розвитком металургії та

оброблення металу; збільшенням попиту на зовнішньому ринку (зростання експорту транспортних засобів та шляхового обладнання); збільшенням попиту на внутрішньому ринку (вітчизняні підприємства інвестували кошти в оновлення основних фондів та введення в дію нових технологій); зростанням доходів населення (зросли реальні наявні доходи); зростання споживчого кредитування (стимулювало виробництво легкових автомобілів та побутової техніки) [5].

А вже наприкінці 2008 р. відбулося різке уповільнення темпів виробництва (з 125% у січні - вересні 2008 р. до 108,6%) як за рахунок погіршення загальноекономічної ситуації країн - основних торговельних партнерів, так і внаслідок зменшення внутрішнього попиту та зниження інвестиційної активності (рис. 2) [5].

1 - Машинобудування; 2 - Виробництво машин та устаткування; 3 - Виробництво електричного та електронного устаткування; 4 - Виробництво транспортного устаткування.

Рис. 2. - Індекси обсягу продукції машинобудування за видами діяльності [2]

Падіння обсягів продукції машинобудування за підсумками 2009 року було найглибшим серед інших видів промислової діяльності та порівняно з попереднім роком становило "мінус" 44.9%. Основними чинниками зменшення обсягів виробництва було: зниження попиту на внутрішньому ринку, пов'язане зі скороченням купівельної спроможності вітчизняних споживачів; відсутність обігових коштів для розвитку виробництва; зниження світової інвестиційної діяльності та відповідно скорочення зовнішнього попиту на вітчизняну машинобудівну продукцію призвело до втрат окремих зовнішніх ринків збуту [5].

Існує ряд інших проблем, які викликали негативні тенденції сучасного фінансового стану машинобудівного комплексу України: знецінення та коливання курсу національної валюти; залежність машинобудування від кон'юнктури на зовнішніх ринках; зростання імпорту у внутрішньому споживанні до 60 - 70%; різке подорожчання зовнішніх фінансових ресурсів та жорсткість умов їх залучення; практично повне згортання інноваційно - інвестиційної діяльності; нерозвиненість фондового ринку та ринку фінансового лізингу; недостатність державних програм, спрямованих на фінансування промисловості за рахунок державних замовлень; застарілість та низький технічний рівень основних фондів, нестача кваліфікованого персоналу в сфері управління та виробництва; неефективна завантаженість виробничих потужностей більшості підприємств – на 50 - 60%; недостатня швидкість та обґрунтованість рішень стосовно змін зовнішньої кон'юнктури; незадовільна гнучкість та конкурентоспроможність асортиментно-цінової стратегії [7, с. 399].

Збереження високого зовнішнього інвестиційного попиту забезпечує стабільно високі темпи зростання виробництва машинобудування. В листопаді 2010 р. темпи зростання якого прискорились до 39,2% в річному вимірі. Так, зокрема: холдингова

компанія «АвтоКрАЗ» за 6 місяців поточного року в порівнянні з відповідним періодом минулого року збільшила виробництво великовантажних автомобілів в 5 разів - до 432 шт; корпорація «Богдан» в січні - червні 2010 року збільшила обсяги виробництва автобусів та тролейбусів в 2.74 рази. За цей період було вироблено 413 автобусів та тролейбусів, з них в червні – 99 штук, що на 7.6% перевищує показники травня; до кінця 2010 року «Дніпровагонмаш» мав поставити російській залізниці 50 секцій тепловозів та 3220 вантажних вагонів [1].

Не зважаючи на те, що спостерігається збільшення обсягів виробництва у машинобудівній галузі за останній рік все ж таки промислового комплексу країни приходить функціонувати в умовах економічної нестабільності, тому для підвищення його функціонування необхідно: вдосконалити законодавчу базу, зокрема, в сфері науково-технічної та інноваційної діяльності; державне стимулювання процесу технічного та технологічного оновлення виробничих фондів; використання високопродуктивних засобів виробництва для інноваційних технологій з ефективним використанням енергетичних, матеріальних і трудових ресурсів; створити програми на державному рівні для розвитку високоефективних сучасних галузей – електронної та електронно-обчислювальної техніки, авіабудування та ін.; зробити швидкий перехід на виробництво енерго- та ресурсозберігаючих машин і механізмів нового покоління; підйом рівня механізації та автоматизації всіх стадій виробничого процесу; розвивати пріоритетні галузі виробництва машинобудівного комплексу виробництво авіаційної і ракетно-космічної техніки, приладобудування, суднобудування, автомобілебудування, виробництво новітнього рухомого складу та іншого обладнання для залізничного транспорту, міських автобусів великої та особливо великої місткості, дорожньобудівельної техніки, комунального машинобудування, енергетичних агрегатів - паливних елементів та техніки на їх основі, верстато-інструментальне, енергетичне та сільськогосподарське машинобудування, окремі виробництва електронної техніки та засобів зв'язку [3]. Машинобудівний комплекс займає значуще місце в економіці України та в перспективі він має змогу вивести нашу країну на високий рівень у світовому господарстві.

Висновки. У статті було визначено, що машинобудівний комплекс займає головне місце у промисловій індустрії країн, бо він належить до базової галузі, яка повинна забезпечувати високий рівень її економічної діяльності. Так, у розвинутих країнах питома вага машинобудування в створенні продукції промисловості складає 30 – 50%, а в Україні на сьогоднішній день займає лише 15%.

Проаналізовано тенденції зміни обсягів виробництва промислової продукції машинобудування за період 2005 – 2010 рр., які мали змінний характер, що зумовлено рядом причин, зокрема зниження попиту на внутрішньому ринку, зниження світової інвестиційної діяльності та відповідно скорочення зовнішнього попиту на вітчизняну машинобудівну продукцію, різке подорожчання зовнішніх фінансових ресурсів та жорсткість умов їх залучення, застарілість та низький технічний рівень основних фондів, неефективна завантаженість виробничих потужностей більшості підприємств, незадовільна гнучкість та конкурентоспроможність асортиментно-цінової стратегії та ін.

Було визначено, що за умов певної реорганізації машинобудівного комплексу України в неї є можливість вийти на високий рівень у світовому господарстві, бо країна має достатній природний та інтелектуальний потенціал. Зокрема, необхідно вдосконалити законодавчу базу, створити програми на державному рівні для розвитку високоефективних сучасних галузей, розвивати пріоритетні галузі виробництва, державне стимулювання процесу технічного та технологічного оновлення виробничих фондів та ін.

Список використаних джерел

1. Аналіз економічного стану України [Електронний ресурс] / Режим доступу - <http://www.bank.gov.ua/Publication/econom.htm>

2. Державний комітет статистики в Україні [Електронний ресурс] / Режим доступу - <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Міністерство промислової політики України [Електронний ресурс] / Режим доступу - <http://www.industry.kmu.gov.ua>
4. Стеченко Д. М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика: Підручник. – К.: Вікар, 2006. – 396 с.
5. Плахотнік О. Дослідження сучасних тенденцій розвитку вітчизняного машинобудування // Економічний аналіз. – Випуск 4. – 2009. – С. 58 – 61.
6. Річний звіт НБУ [Електронний ресурс] / Режим доступу - http://www.bank.gov.ua/Publication/an_rep.htm
7. Шифріна Н. І. Стан та перспективи розвитку машинобудівного комплексу України // Вісник економіки транспорту і промисловості - № 29 – 2010 – С. 394-399.

Ключові слова. Машинобудівний комплекс, галузь, продукція, тенденції, промисловість, потенціал, економіка, підприємства, індекс.

Ключевые слова. Машиностроительный комплекс, продукция, тенденции, промышленность, потенциал, экономика, предприятия, индекс.

Key words. Machine-building complex, products, trends, industry, potential, economy, company, index.

УДК 339.564+62.412

Литвин В.М., к.э.н. Директор по маркетингу и ВЭД. ОАО «Запорожсталь»
Быткин С.В., к.т.н. Зам.директора по маркетингу и ВЭД, Начальник отдела маркетинга ОАО «Запорожсталь»
Чебоненко А.А. начальник бюро маркетинга продаж отдела маркетинга. ОАО «Запорожсталь»

МОДЕЛИРОВАНИЕ СООТВЕТСТВИЯ ЭКСПОРТНЫХ ПОСТАВОК СЛЯБОВ УКРАИНСКИМИ ПРЕДПРИЯТИЯМИ ТРЕБОВАНИЯМ МИРОВОГО РЫНКА К ИХ ГЕОМЕТРИЧЕСКИМ ХАРАКТЕРИСТИКАМ

Литвин В.М., Биткін С.В., Чебоненко А.А. Моделювання відповідності експортних поставок слябів українськими підприємствами вимогам світового ринку що до їх геометричних характеристик. Світовий розвиток металовиробників в регіонах які є історично-сформованими ринками збуту продукції українських підприємств йде по шляху будівництва власних потужностей які в т.ч. є перекатними. Тому необхідно підвищити простоту і наочність моделі розподілу поставок слябів на світових ринках і порівняти її з розрахунковою теоретичної.

Литвин В.М., Быткин С.В., Чебоненко А.А. Моделирование соответствия экспортных поставок слябов украинскими предприятиями требованиям мирового рынка к их геометрическим характеристикам. Мировое развитие металлопроизводителей в регионах являющихся исторически сложившимися рынками сбыта продукции украинских производителей идет по пути строительства собственных мощностей которые в т.ч. являются перекатными. По этому необходимо повысить